

ELŐSZÓ

„Ma este nincsenek hírek.”

A fenti mondat nemegyszer elhangzott az 1930-as évek elején, amikor a BBC rádióadásai még gyerekcipőben jártak. Ugyanis az akkori hírszerkesztők – akik összesen négyen voltak – csak este hat óra után gyűjthettek híreket, mert az újságok a jog eszközeivel is védték addigi pozícióikat, hírgyűjtési monopóliumukat. Így nemegyszer megesett, hogy a rádióbemondó nem tudott friss hírrel szolgálni. (Bell, 1991, 1.)¹ Ma legfeljebb kabarétréfként hallhatnánk ezt a mondatot a rádióból. A fenti példa azt is mutatja, hogy a híreknek, a hírgyűjtés és prezentálás technikáinak saját történetük van. A hír mint médiaműfaj szerepét, működését annál jobban megértjük, minél pontosabban ismerjük egy adott szociokulturális környezetben betöltött helyét.

Kötetünk az Eszterházy Károly Főiskola Médiatudományi Tanszéke által, 2006 áprilisában rendezett, a *Média hír mint rítus* című konferencia előadásait tartalmazza. Konferenciánk elméleti és gyakorlati szempontok fölvezetéseivel elemezte a talán legfontosabb sajtóműfajt, a hírt. Terveink szerint ezt a konferenciát több követi majd, mert a sajtóműfajok vizsgálatát – az interjútól a vezércikkig, a riporttól a kritikáig – folytatni kívánjuk. Szeretnénk, ha az elméleti kutatók és a médiaszakma művelői együttesen és sokoldalúan vitatnák meg a médiából visszaköszönő műfajok különböző, olykor nagyon eltérő vonatkozásait, ahogyan tették most is, a hírhez kapcsolódva. Íme, csak néhány kérdés a sok dilemma közül: mit jelent a hírkutatásban a rituális modell? Hogyan értékelhetjük a hírek folyamatos ismétlődéseit, visszatéréseit? Miért fontos és mit mutat a műfaj történeti vizsgálata? Hogyan illeszkedik a média mai hírkínálata a különféle hírinterpretációkba és milyen hatást gyakorol a hírekre a médiaágak konvergenciája? Nyelvileg, szerkezetileg és tematikailag miként írhatók le a hírek? Van-e különbség a magyar és a nemzetközi média hírfeldolgozása között? Milyen a hírek percepciója, hogyan befolyásolják a médiafogyasztót?

A könyv felépítése egyesíti magában a hírkutatás eltérő diszciplináris szempontjait és a hírelőállítás, befogadás lineáris folyamatát. Az első fejezet azt az irányt mutatja meg, jelöli ki, mely kivezeti a hírkutatást a tranzakciós kommunikációelméleti modellek előteréből, helyette a rituális modellt ajánlva. Szövegelméleti szempontból ehhez nyújt támogatást *Tolcsvai Nagy Gábor* tanulmánya *Történetelbeszélés és nézőpont a hírközlés szertartásában*

---

¹ Bell, Allan: 1991 *The Language of News Media*. Blackwell Oxford – Cambridge

címmel. Rávilágít arra, hogy a fókusz kérdése központi jelentőségű a hírek szövegelméleti kutatásában. *A hírkutatás újratematizálása* című fejezetünk másik tanulmányában *Andok Mónika* azt fejti ki, hogy a kommunikációelmélet rituális modellje alapján miként elemezhetők a hírek. Mit tudunk mondani erről a médiaműfajról, ha elsősorban nem információtartalmára, hanem szociokulturális funkciójára fókuszálunk. A hírek történetével foglalkozó fejezetben *Buzinkay Géza* tanulmánya a sajtó hírszolgálatának kialakulását követi végig a 16-ik századtól kezdve egészen a 19 század végéig. *A szemaforról az MTI-ig. A sajtóhírszolgálat megszületése és a magyar hírlapok* című elemzésében a neves sajtótörténész bemutatja a nevesebb európai hírügynökségek létrejöttét is. A hírérték fogalma központi szerepet játszik a médiahírek kutatásában. Az e témának szentelt fejezetben *Aczél Petra* tanulmányából – *A hír mint értékrend-reprezentáció* – részletesen megismerhetjük a médiaelméleti szakemberek eltérő koncepcióit a hírérték fogalmával kapcsolatban és a kérdés más szempontú tárgyalását a narratológia elméleti keretein belül. *Zsolt Péter* aktualizálja a hírérték fogalmát, s cikkében konkrét médiaelemzést mutat be. Arra keresi a választ, hogy a 2006-os választások alkalmával a sajtó miként használta, alkalmazta a hírérték fogalmát. A hírek tartalmát, jelentését két tanulmány mutatja be, melyek érdekes ellentétei egymásnak – módszertani szempontból. *Nemesi Attila László* a pragmatikai elemzés szigorú szempontjait követve, úgymond, mikroelemzéseket végez hírszövegeken, kimutatva, milyen lehetőségei vannak a torzításnak, a vélemények burkolt bemutatásának egy hírszövegen belül. *Plauschin András*, az ORTT munkatársa viszont azt mutatja be, hogy az Európai Unióban, illetve Magyarországon a médiahatóságok milyen elemzési technikákat, kódolási módokat használnak, s ismerteti a 2006-os választások médiaelemzési eredményeit. A hírkészítés folyamatával foglalkozó íráskor gyakorlati szakemberek tollából származnak. *Pach Ferenc* az MTI hírigazgatójaként a nemzeti hírügynökség napi hírgyártási gyakorlatát mutatja be, s azt, hogy az internet megjelenése után ez miként alakult át, milyen kihívásokat, milyen veszélyeket jelent az új médium a klasszikus hírügynökségek számára. *Bernáth László* cikkében azt boncolgatja, mi lehet minden hír közös alapja, mi magyarázhatja, hogy ez a műfaj létrejött és fennmaradt teljesen eltérő történelmi időkben és kultúrákban. A könyv zárófejezete a hírek befogadását és hatását járja körül. *Martin József* tanulmánya történeti áttekintést, összefoglalást ad a hírek átalakulásáról és az ehhez kapcsolódó hatásváltozásokról. A hírműsorok befogadását vizsgálta *László Miklós* is, egy demográfiai jól körülhatárolt réteg, a fiatalok körében. Megvizsgálja, milyennek érzékeli a média és ezen belül a hírek valóságát a tizenéves korosztály Magyarországon.

Akár a laikus érdeklődő, akár az elmélyült kutató, aki hírekkel szeretne foglalkozni, könyvtárnyi szakirodalmat talál a témához. Ez lehet ijesztő, kiábrándító, szakdolgozatot készítők számára egyenesen elkeserítő. Köteünkkel amellet szeretnénk érvelni, hogy érdemes még egy helyet szorítani azon a könyvtárpolcon, mert érdemes újragondolni a hírkutatás bevett elméleti és módszertani alapjait.

Balatonalmádi, 2007. május

Andok Mónika